

Sygnatura akt VIII Ga 163/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Górski

Sędziowie: SO Agnieszka Woźniak

SR del. Aleksandra Wójcik-Wojnowska (spr.)

Protokolant: Patrycja Predko

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2014 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa T. B. (1) i K. K. (1)

przeciwko Towarzystwu Budownictwa (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 11 lutego 2014 roku, sygnatura akt X GC 811/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości, w ten sposób, że:

1. pozbawia wykonalności w całości tytuł wykonawczy – postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 4 marca 2013 roku, sygnatura akt XI GC 880/12, zaopatrzone w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 21 marca 2013 roku,
2. odstępuje od obciążenia pozwanej kosztami procesu;

II. odstępuje od obciążenia pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego.

Agnieszka Woźniak Krzysztof Górski Aleksandra Wójcik-Wojnowska

Sygn. akt VIII Ga 163/14

UZASADNIENIE

W dniu 21 czerwca 2013 r. powodowie K. K. (1) i T. B. (1) złożyli pozew przeciwko (...) sp. z o.o. w S. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 4 marca 2013 r. sygn. akt XI GC 880/12 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 21 marca 2013 r. W uzasadnieniu powodowie wskazali, że Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w Szczecinie, K. K. (2), na wniosek pozwanej wszczęła postępowanie egzekucyjne przeciwko powodom w celu wyegzekwowania kwoty 1.449,50 zł zasądzonej na rzecz pozwanej tytułem zwrotu kosztów procesu postanowieniem Sądu z dnia 4 marca 2013 r. Wierzyciel - po zamknięciu rozprawy sądowej - otrzymał całą dochodzoną na jego rzecz

należność, którą uiszczono bezpośrednio na jego rachunek bankowy, mimo to nie złożył u komornika sądowego żadnego oświadczenia, z którego wynikałoby żądanie umorzenia prowadzonej egzekucji. Brak działania ze strony pozwanej uzasadnia w ocenie powodów orzeczenie o pozbawieniu wykonalności tytułu wykonawczego, gdyż po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie - spłata całej należności – wskutek, którego zobowiązanie wygasło, a tym samym spełnione zostały przesłanki z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

W odpowiedzi pozwana wniosła o oddalenia powództwa w całości, podnosząc, iż art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. nie znajdzie w niniejszej sprawie zastosowania. Zaakcentowano, iż powodowie przystąpili do spłat dopiero po wszczęciu egzekucji, zatem dali podstawę do wytoczenia postępowania egzekucyjnego, które powoduje dodatkowe koszty, o których dłużnicy zostali powiadomieni. Pozwana potwierdziła dokonanie wpłat opisanych w pozwie, zaznaczając jednak, że wpłaty następowały bezpośrednio na konto spółki i to na konto, które nie było tym, które wskazano do regulowania płatności w związku z przedmiotową sprawą. Pozwana podkreśliła, że na bieżąco informowała komornika o dokonywanych wpłatach dłużników i wnioskowała o zaliczanie wpłat zgodnie z treścią art. 1025 k.p.c. Tym samym w ocenie pozwanej zarzut, iż spółka nie składała u komornika żadnych oświadczeń jest całkowicie chybiony. Ponadto pozwana podniosła, że spłata kwoty wynikającej z tytułu bezpośrednio na konto wierzyciela nie zwalnia dłużnika z uiszczenia kwot z tytułu kosztów dodatkowych, które spółka musiała uiścić, w tym np. zaliczki na koszty postępowania, natomiast wierzyciel składa wniosek o umorzenie postępowania w momencie, gdy całość należności została uiszczona. W przedmiotowej sprawie wierzyciel - pozwana spółka zwróciła się pisemnie do komornika o informację o aktualnym stanie sprawy. Komornik pismem z dnia 4 września 2013 r. wskazał, iż zaległość powodów wynosi 237,12 zł co oznacza, iż powodowie nie spłacili całkowicie swojego zobowiązania i tym samym brak jest podstaw do tego, aby wierzyciel składał wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego. Ponadto pozwana zaznaczyła, że kwotę uzyskaną z egzekucji poddaje się rygorom art. 1025 k.p.c., który jednoznacznie wskazuje, jaka jest kolejność zaspokajania, tj. w pierwszej kolejności zaspokajają się koszty egzekucyjne poniesione przez wierzyciela. W związku z tym przekazana kwota w wysokości 1.449,50 zł nie stanowi w ocenie pozwanej całości zobowiązania powodów.

W dalszym piśmie przygotowawczym strona powodowa podniosła, że zawiadomienie o wszczęciu egzekucji w niniejszej sprawie otrzymała jedynie K. K. (1), natomiast T. B. (1), do dnia dzisiejszego nie został powiadomiony w sposób odpowiadający obowiązującym przepisom prawa o wszczęciu egzekucji z wniosku pozwanej. Ponadto stwierdziła, że wierzyciel nie wzywał dłużników do spłaty zadłużenia i nie podawał powodom rachunku bankowego, na który winni byli dokonać zapłaty zasądzonej kwoty. Powodowie wskazali też, że art. 1025 k.p.c. odnosi się do kwoty uzyskanej z egzekucji, co nie powinno mieć zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż wierzyciel nie toku egzekucji nie uzyskał żadnej kwoty, lecz cała należność została przekazana bezpośrednio przez powodów na rzecz pozwanej.

W toku postępowania doszło do przejęcia pozwanej spółki przez Towarzystwo Budownictwa (...) spółkę z o. o. w S..

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie Wydział X Gospodarczy oddalił powództwo i zasądził solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kwotę 197 zł tytułem kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 4 marca 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie XI Wydział Gospodarczy postanowieniem w sprawie o sygn. akt XI GC 880/12 umorzył postępowanie w sprawie z powództwa (...) sp. z o.o. w S. przeciw T. B. (1) i K. K. (1) zasądając przy tym od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 1.449,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Postanowieniu temu w dniu 21 marca 2013 r. Sąd nadał klauzulę wykonalności.

W związku z nieuregulowaniem należności orzeczonych w postanowieniu z 4 marca 2013 r. wnioskiem z dnia 17 kwietnia 2013 r. (...) sp. z o.o. w S. zwróciło się do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w Szczecinie K. K. (2) o wszczęcie egzekucji przeciw dłużnikom T. B. i K. K. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie XI Wydział Gospodarczy z 4 marca 2013 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

W dniu 29 kwietnia 2013 r. komornik poinformował T. B. (1) o wszczęciu egzekucji, wskazując przy tym, że koszty procesu wyniosły 1.449,50 zł, natomiast opłata egzekucyjna 308,08 zł, a należności te należy wpłacać na wskazany rachunek.

Kolejno w dniach 22 i 31 maja oraz 12 i 15 czerwca 2013 r. powodowie wpłacili na rachunek pozwanej kwoty odpowiednio 249,50 zł, oraz trzykrotnie po 400 zł tytułem kosztów postępowania o sygn. akt XI GC 880/12.

W dniu 14 czerwca do kancelarii komorniczej stawiła się K. K. (1) i został wysłuchana w trybie art. 801 k.p.c. K. K. (1) wykonała wówczas dokumentację fotograficzną udostępnionych jej akt oraz odmówiła złożenia wyjaśnień, oświadczając że zamierza przyjść w przyszłym tygodniu w towarzystwie pełnomocnika.

W piśmie z dnia 20 czerwca 2013 r. pozwana poinformowała komornika, że ze strony dłużników doszło do wpłaty w kwocie 400 zł (31 maja 2013 r.) oraz 249,50 zł (22 maja 2013 r.).

W piśmie z dnia 3 lipca 2013 r. pozwana poinformowała komornika, że w dniu 12 czerwca 2013 r. doszło ze strony dłużników do wpłaty w kwocie 400 zł

W dniu 31 lipca 2013 r. miała miejsce rozmowa telefoniczna z K. K. (1) w trakcie której pracownik kancelarii komorniczej ustalił, że dłużniczka może posiadać rachunek bankowy w (...) S.A.

Tego samego dnia przeprowadzono w kancelarii komorniczej czynności, w których udział brała K. K. (1) oświadczając, że nie będzie składać wyjaśnień co do składników majątkowych. K. K. (1) wykonała wówczas dokumentację fotograficzną udostępnionych jej akt.

W dniu 27 sierpnia 2013 r. Komornik zawiadomił pozwaną o zajęciu rachunku bankowego i zakazie wypłat w stosunku do K. K. (1). Jednocześnie Komornik wskazał, że egzekucja obejmuje następujące należności: 557,14 zł (koszty procesu), 154,04 zł (opłata egzekucyjna) oraz 97,30 zł (wydatki gotówkowe).

W piśmie datowanym na dzień 3 września 2013 r. pozwana poinformowała komornika, że dłużnik w dniu 15 czerwca 2013 r. dokonał wpłaty bezpośrednio u wierzyciela w kwocie 400 zł oraz zwróciła się do Komornika o udzielenia informacji na temat wysokości aktualnego zadłużenia dłużników.

Tego samego dnia pozwana zwróciła się do komornika o wydanie kserokopii protokołów z czynności z udziałem dłużników w kancelarii komorniczej.

W dniu 4 września 2013 r. komornik poinformował pozwaną, że w toku postępowania egzekucyjnego, nie została wyegzekwowana od dłużników żadna kwota, a pozostała do zapłaty zaległość wynosi 237,12 zł.

W dniu 8 listopada 2013 r. doszło do połączenia (...) sp. z o.o. w S. z Towarzystwem Budownictwa (...) sp. z o.o. i przekształcenie w Towarzystwo Budownictwa (...) sp. z o.o. w S..

Dokonując oceny prawnej powództwa Sąd Rejonowy zważył, że jego podstawę prawną statuował art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Sąd I instancji wskazał, iż celem przytoczonego uregulowania jest to, aby uniemożliwić przeprowadzenie w całości lub w części egzekucji ze wskazanego przez powoda tytułu egzekucyjnego, w sytuacji gdy dłużnik wykaże, iż zaistniało zdarzenie, które sprawia, że egzekucja z tytułu wykonawczego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności naruszałaby jego chroniony interes, tj. wykaże, że zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Oceniając rozpoznawaną sprawę Sąd wskazał, że wobec braku dobrowolnego uiszczenia należności wynikającej z tytułu wykonawczego, pozwana złożyła wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego; wniosek został złożony prawidłowo i był skuteczny, a komornik podjął stosowne czynności mające na celu nadanie sprawie dalszego biegu. Pozwana poinformowała komornika o dokonanych przez powodów wpłatach, w rezultacie tych zawiadomień komornik nie przeprowadził żadnej egzekucji i nie ściągnął od powodów żadnej kwoty, lecz ustalił zaległości w postępowaniu egzekucyjnym na kwotę 237,12 zł. Działania komornika Sąd uznał za słuszne i zgodne z celem postępowania egzekucyjnego, gdyż w momencie podjęcia czynności komornik nie miał wiedzy o spłacie przez powodów długu. Sąd podkreślił, że zgodnie z art. 822 k.p.c. komornik wstrzyma się z dokonaniem czynności, jeżeli przed jej rozpoczęciem dłużnik złoży niebudzący wątpliwości dowód na piśmie, że obowiązku swojego dopełnił albo, że wierzyciel udzielił mu zwłoki. Zaprezentowane przez powodów stanowisko obciążające pozwaną za zbyt późne informowanie komornika o dokonanych wpłatach Sąd uznał za niezrozumiałe, wskazując iż to dłużnik winien takie dowody przedłożyć komornikowi korzystając z unormowania przewidzianego art. 822 k.p.c..

W dalszych rozważaniach Sąd Rejonowy wskazał, że powództwo przeciwegzekucyjne skierowane jest na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego, może więc być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje możliwość wykonania tytułu wykonawczego. Prawo do wytoczenia powództwa opozycyjnego dłużnik traci z chwilą wyegzekwowania świadczenia objętego tytułem wykonawczym w każdym przypadku. Skoro więc cała należność objęta tytułem wykonawczym została uiszczona, a komornik zaniechał jej egzekucji ograniczając egzekucję jedynie do kosztów egzekucji związanych z podjęciem czynności skierowanych na ściągnięcie kwoty wynikającej z tytułu wykonawczego, to brak jest podstaw, aby uwzględnić powództwo. Sąd uznał, że choć do zapłaty doszło poza postępowaniem egzekucyjnym, to następnie komornik został o tym przez wierzyciela poinformowany i przedmiotowe wpłaty zostały przez niego uwzględnione w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego. To, jakie koszty będą przysługiwały z tytułu postępowania egzekucyjnego, zostanie określone przez komornika i strona powodowa będzie miała możliwość złożenia środka zaskarżenia .

Sąd Rejonowy wskazał, że żądanie powodów byłoby uzasadnione, gdyby komornik mimo uregulowania należności w dalszym ciągu prowadził egzekucje co do kwot wpłaconych, sytuacja taka jednak nie zachodzi, zaś rozstrzygnięcie o kosztach egzekucji należy do organu egzekucyjnego, a nie do Sądu, rozpoznającego sprawę o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności .

Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku stron o dopuszczenie dowodu z dokumentu akt sprawy komorniczej, wskazując, że albowiem strona reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika zgłaszająca taki dowód zobowiązana jest określić, co to za dokument, na jakiej karcie tych akt się znajduje oraz wskazać fakty podlegające udowodnieniu przy pomocy tego dowodu .

Uzasadniając rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd I instancji powołał przepisy art. 98 § 1 i 3, art. 99 oraz § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyli powodowie, podnosząc w apelacji następujące zarzuty:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż w realiach niniejszej sprawy wiarygodność należna pozwanej - objęta tytułem wykonawczym, stanowiącym podstawę wszczęcia postępowania egzekucyjnego - została wyegzekwowana w toku podjętych przez komornika czynności i tym samym dłużnicy utracili możliwość wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego, podczas gdy przedłożone przez powodów dokumenty jednoznacznie wskazują, iż dobrowolnie uregulowali należność bezpośrednio do rąk wierzyciela, bez udziału komornika sądowego, co winno skutkować uwzględnieniem powództwa w całości;
2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż w toku prowadzonego w niniejszej sprawie postępowania egzekucyjnego komornik był uprawniony do obciążenia dłużników kosztami tego postępowania bez konieczności uprzedniego wydania postanowienia w zakresie zakończenia egzekucji i ustalenia jej kosztów;

3. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż uregulowanie przez dłużników całej kwoty objętej tytułem wykonawczym bezpośrednio do rąk wierzyciela nie jest zdarzeniem wskutek, których zobowiązanie powodów względem pozwanej nie może być egzekwowane w toku wszczętego i prowadzonego postępowania egzekucyjnego;

4. naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 kodeksu postępowania cywilnego przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, niedokonanie ich wszechstronnej oceny i uznanie, że przedłożone przez powodów dowody uiszczenia na rzecz pozwanej kwoty objętej tytułem wykonawczym nie stanowią podstawy do uwzględnienia powództwa opozycyjnego w sytuacji, gdy wierzyciel nie złożył u komornika wniosku o zakończenie prowadzonej egzekucji.

Powodowie wnieśli o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania w obu instancjach, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji skarżący przytoczyli treść art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., dokonali reasumpcji stanu faktycznego sprawy i wskazali, że dłużnik traci prawo wytoczenia powództwa opozycyjnego z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym, co odnosi się do sytuacji, w których wierzyciel uzyskuje należne mu świadczenie w wyniku przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. W takich wypadkach gaśnie wykonalność wykonanego w całości tytułu wykonawczego i tym samym nie jest możliwe jego wykonanie. Odmiennie natomiast przedstawia się sytuacja, gdy wierzyciel zostaje zaspokojony poza postępowaniem egzekucyjnym, w drodze dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika. W takich wypadkach nie gaśnie wykonalność tytułu wykonawczego i istnieje potencjalna możliwość jego wykonania (w toku postępowania egzekucyjnego). Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest zatem dopuszczalne, a podstawę takiego żądania stanowi nastąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie, w całości lub w części, wygasło. Takim zdarzeniem jest niewątpliwie spełnienie świadczenia przez dłużnika.

Powodowie podkreślili też, że spłata zadłużenia nie powoduje automatycznego zakończenia postępowania egzekucyjnego - jeżeli wierzyciel nie odstąpi od egzekucji, to będzie się ona toczyła nadal; w niniejszej sprawie mimo uzyskania całej należności wierzyciel nie złożył do komornika żadnego wniosku, z którego wynikałoby, iż odstępuje on od prowadzonej egzekucji. Niezasadne jest stanowisko Sądu I instancji, że żądanie powodów byłoby uzasadnione tylko wówczas, gdyby komornik mimo uregulowania należności w dalszym ciągu prowadził egzekucję co do tych wpłaconych kwot.

W dalszej części apelacji zamieszczono wywody dotyczące sposobu uregulowania opłaty egzekucyjnej w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji, wskazując m. in., że dokonane zmiany przepisów w tym zakresie wskazują na powiązanie wysokości opłat egzekucyjnych należnych komornikowi z efektami jego działań, a komornik nie ma podstaw do pobierania od wierzyciela opłaty stosunkowej od wniosku o wszczęcie egzekucji świadczeń pieniężnych, gdyż ta obciąża dłużnika. Wskazano też, iż w wypadku spełnienia przez dłużnika świadczenia w toku postępowania egzekucyjnego bezpośrednio do rąk wierzyciela, uzasadnione jest sięgnięcie do przepisów o umorzeniu postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela. Pozwana wniosku takiego nie złożyła. Nadto kwestie związane z kosztami postępowania egzekucyjnego komornik ustala po zakończeniu egzekucji, z uwagi na brak postanowienia komornika w przedmiocie zakończenia egzekucji, brak jest podstaw do egzekwowania kosztów postępowania egzekucyjnego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i przyznanie jej kosztów postępowania odwoławczego. W uzasadnieniu strona uznała wyrok Sądu I instancji za prawidłowy, podkreśliła, że nie zachodziła podstawa do zastosowania art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., skoro zadłużenie powodów nie zostało spłacone w całości i podniosła, że wpłaty dłużników zaliczono zgodnie z art. 1025 § 1 pkt 1 k.p.c. na poniesione przez wierzyciela koszty .

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Przed przystąpieniem do omówienia jej zarzutów Sąd Okręgowy stwierdza, iż postępowanie dowodowe zostało przez Sąd Rejonowy przeprowadzone w większości prawidłowo, Sąd ten właściwie ocenił zgromadzone dowody i prawidłowo ustalił stan faktyczny. Ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne. Ponieważ jednak wnioskiem stron objęte było przeprowadzenie dowodu z dokumentów w aktach komorniczych, a wniosku tego Sąd Rejonowy nie zrealizował, Sąd odwoławczy uzupełnił postępowanie w tym zakresie. Analiza dokumentów w aktach komorniczych doprowadziła do ustalenia, że w postępowaniu egzekucyjnym nie zostało wydane postanowienie, które nakazywałoby powodowi zwrócić wierzycielowi koszty postępowania egzekucyjnego, natomiast kwota podana przez komornika jako pozostała do spłaty zaległość, jest sumą uiszczonych przez wierzyciela, a wydatkowanych przez Komornika zaliczek.

Odnosząc się zaś do zarzutów apelacji, Sąd Okręgowy stwierdza, iż Sąd Rejonowy nie popełnił zarzucanych mu błędów w ustaleniach faktycznych, nie naruszył też reguł oceny dowodów, wyrażonych w art. 233 § 1 k.p.c. W uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji wyraźnie wskazano, że na skutek zapłaty przez powodów całej kwoty należności objętej tytułem wykonawczym bezpośrednio na rachunek pozwanej, komornik nie ściągnął od powodów żadnej kwoty z tego tytułu, lecz ustalił zaległości w postępowaniu egzekucyjnym na kwotę 237,12 zł. Stan faktyczny sprawy był wszakże niesporny, strona pozwana potwierdziła wszystkie opisane w pozwie wpłaty, przyznała też, że zapłata nastąpiła bezpośrednio na jej rachunek, a z pominięciem komornika. Wobec tego o błędzie w ustaleniach faktycznych czy wadliwej ocenie dowodów w sprawie w ogóle nie można mówić, natomiast ocena prawna prawidłowo ustalonych faktów.

Błąd Sądu Rejonowego polegał na wadliwym uznaniu, iż zapłata należności do rąk wierzyciela, z pominięciem organu egzekucyjnego, ale już po skutecznym wszczęciu egzekucji, jest tożsama z wyegzekwowaniem roszczenia, a więc sytuacją, gdy tytuł, jako „skonsumowany” nie może być pozbawiony wykonalności. Wywody teoretyczne Sądu Rejonowego, odnoszące się do niemożności pozbawienia tytułu wykonawczego w sytuacji, gdy objęte nim świadczenie zostało wyegzekwowane, są także prawidłowe i nie ma konieczności ich szerszego omawiania, zwłaszcza, gdy sama strona skarżąca przytacza na poparcie tego poglądu stosowne judykaty. Nie ma jednak podstawy do uznania, że zapłata należności bezpośrednio wierzycielowi po wszczęciu egzekucji oznacza wyegzekwowanie świadczenia. Z wyegzekwowaniem świadczenia mamy do czynienia wyłącznie wówczas, gdy świadczenie uzyskano w wyniku realnych działań komornika będących rezultatem efektywnej egzekucji. Spełnienie świadczenia przez dłużnika bezpośrednio wierzycielowi w toku wszczętego wcześniej postępowania egzekucyjnego oznacza, iż to nie działanie komornika doprowadziło do zaspokojenia wierzyciela, ponieważ stan taki został osiągnięty na skutek pozaegzekucyjnej czynności samego dłużnika. Stan zawisłości postępowania egzekucyjnego nie pozbawia bowiem dłużnika możliwości dokonywania czynności wywołujących skutki materialnoprawne, mających wpływ na bieg tego postępowania w wyniku wniosków wierzyciela. Odrębność zaspokojenia wierzyciela przez dłużnika poza postępowaniem egzekucyjnym od wyegzekwowania świadczenia przez komornika potwierdza postępowanie komornika w niniejszej sprawie. Wydając zaświadczenie o stanie egzekucji komornik stwierdził mianowicie (zgodnie ze stanem faktycznym), że żadna część roszczenia nie została wyegzekwowana. Oceniając zasadność powództwa w sytuacji takiej, jak w niniejszej sprawie, trzeba mieć na względzie także art. 816 § 1 k.p.c., zgodnie z którym po ukończeniu postępowania egzekucyjnego należy na tytule wykonawczym zaznaczyć wynik egzekucji i tytuł zatrzymać w aktach, a jeżeli świadczenie objęte tytułem nie zostało zaspokojone całkowicie, tytuł zwrócić wierzycielowi. Jeżeli egzekucja okaże się skuteczna chociażby częściowo, jej wynik komornik powinien zaznaczyć na tytule wykonawczym. Po zaznaczeniu wyniku egzekucji komornik wydaje tytuł wierzycielowi, który może na jego podstawie ponownie wszcząć egzekucję w części niezaspokojonej. Adnotacja komornika zapobiega możliwości ponownego wszczęcia egzekucji w zakresie wyegzekwowanym, na podstawie tego samego tytułu wykonawczego, który w tej części traci moc. Bezprzedmiotowe byłoby zatem żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w zakresie wyżej wskazanym w ramach powództwa przeciwegzekucyjnego. Skoro jednak komornik nie może zaznaczyć na tytule, że dłużnik zapłacił wierzycielowi należność objętą tytułem, bo nie nastąpiło to w wyniku efektywnej egzekucji, to tytuł zostaje zwrócony wierzycielowi bez żadnych adnotacji i w dalszym ciągu istnieje możliwość jego wykorzystania przez wierzyciela, nawet, jeśli w danym momencie wierzyciel tego nie czyni. Obiektywnie uzasadnia to domaganie się

przez dłużnika pozbawienia tytułu wykonawczego w takiej części, w jakiej roszczenie wierzyciela zostało spełnione poza postępowaniem egzekucyjnym. Nadto trzeba dodać, że sposób sformułowania art. 840 k.p.c. (dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części) czyni niezasadnym stanowisko pozwanej, iż wyłącznie zapłata całego objętego tytułem zobowiązania uprawnia do żądania pozbawienia tytułu wykonalności. Dłużnik, jeśli spełnia część świadczenia, może żądać pozbawienia tytułu w odpowiedniej części, a jeśli Sąd stwierdza, że dłużnik domaga się pozbawienia w części większej, niż część zaspokojona, to powinien powództwo uwzględnić w zakresie stosownym do wyników postępowania dowodowego, dotyczącego spełnienia świadczenia.

Nie było w sprawie podstaw, by tytuł wykonawczy pozbawić wykonalności w części, ponad kwotę wskazaną w zaświadczeniu komornika jako pozostałą do wyegzekwowania. Strona pozwana powoływała się na treść art. 1025 § 1 k.p.c., zgodnie z którym z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokaja się w pierwszej kolejności koszty egzekucyjne, a więc m. in. wpłacone przez wierzyciela zaliczki. Wskazany przepis także odnosi się do sum uzyskanych z egzekucji, a więc ściągniętych przez komornika, a nie wpłaconych przez dłużnika bezpośrednio wierzycielowi, ponadto nie może budzić wątpliwości, że podział sumy uzyskanej z egzekucji na poprzez zaliczenie określonej części na koszty postępowania wymaga wydania w trybie art. 770 k.p.c. postanowienia, ustalającego koszty należne wierzycielowi. Jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, wydanie takiego postanowienia należy do organu egzekucyjnego, samo zaś postanowienie podlega odpowiedniej kontroli. Dopiero prawomocne postanowienie może być podstawą zaliczania na poczet kosztów jakichkolwiek kwot. W niniejszej sprawie, skoro stosowne postanowienie nie zostało dotąd wydane, żadne kwoty nie mogą być zaliczane na poczet kosztów. Nie oznacza to oczywiście niemożliwości wydania takiego postanowienia mimo pozbawienia wykonalności tytułu, jakim jest postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 4 marca 2013 r. Umarzając postępowanie Komornik jest bowiem władny wydać takie postanowienie, które (po uprawomocnieniu) jest samodzielnym tytułem wykonawczym.

Stąd też, na postawie art. 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok należało zmienić i powództwo uwzględnić w całości, wobec stwierdzenia, że powodowie zapłacili pozwanej całą kwotę objętą tytułem wykonawczym.

Rozstrzygając o kosztach procesu w obu instancjach Sąd Okręgowy oparł się o treść art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Należy za judykaturą uznać za sprzeczne z zasadą słuszności wyrażoną w art. 102 żądanie zapłaty kosztów procesu zgłoszone przez stronę wygrywającą, która swoim niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem doprowadziła do zainicjowania procesu i powstania kosztów związanych z jego prowadzeniem (postanowienie SN z dnia 5 sierpnia 1981 r., II CZ 98/81, OSNC 1982, nr 2-3, poz. 36). W niniejszej sprawie taka sytuacja miała miejsce – powodowie zaspokoiли pozwaną dopiero po wszczęciu przez nią postępowania egzekucyjnego i doręczeniu im zawiadomienia o tym wszczęciu. Podkreślenia wymaga, że nie są uzasadnione twierdzenia powodów, jakoby T. B. w ogóle nie otrzymał zawiadomienia – stosowne zawiadomienie zostało mu wysłane na adres podawany także w niniejszym postępowaniu, przesyłka była prawidłowo dwukrotnie awizowana, zatem zawiadomienie zostało skutecznie doręczone w trybie art. 139 § 1 k.p.c. Dłużniczka kilkakrotnie stawiała się u Komornika, dokonując przeglądu i fotografowania akt, za każdym razem odmawiała składania wyjaśnień i ani razu nie poinformowała, że dług jest spłacany bezpośrednio wierzycielowi. O fakcie tym nie był informowany także wierzyciel, który każdorazowo po samodzielnym powzięciu takiej informacji (na skutek weryfikacji swoich rachunków bankowych, a nie działań dłużników) ograniczał prowadzoną egzekucję. Wszystko to skłania do stwierdzenia, iż powództwo o pozbawienie wykonalności zostało wytoczone na skutek nielojalnych zachowań dłużników, co nie może skutkować przyznaniem powodom kosztów postępowania mimo wygrania przez nich sprawy w obu instancjach.

SSO A. Woźniak SSO K. Górski SSR (del.) A. Wójcik-Wojnowska

Sygn. akt VIII Ga 163/14

ZARZĄDZENIE

1.(...)

2. (...)